

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

17.06.2025

Vår ref. Magnus Sparre

Deres ref.
25/1619

Høring om ny forskrift om opptak til høyere utdanning

NITO representerer over 113 000 ingeniører og teknologer med bachelor- og mastergrad og 15 000 studenter i ingeniør- og teknologifag. Vi ønsker å komme med innspill ny utforming av opptaksforskriften med vekt på rangering av søkere og opptakskrav.

NITO er overordnet sett fornøyd med regjeringens forslag til endringer i opptak til høyere utdanning. Tiltakene treffer godt på målene om å få folk raskere inn i utdanning og raskere i arbeid. Dette legger et godt grunnlag for å styrke rekrutteringen til profesjonsutdanningene.

Samtidig er NITO bekymret for nedgangen i andelen elever i videregående opplæring som velger realfag. Det er stort behov for å utdanne flere innen STEM-fag i Norge, og dette henger sammen med opptakssystemet og behovet for tiltak i skolen. Det er stort behov for en ny realfagsstrategi og en utredning av tiltak for å styrke rekrutteringen til realfagene.

5 Kvalifisering for opptak til høgare utdanning

Y-veien, forkurs, realfagskurs og tresemesterordningen er viktige opptaksmodeller til ingeniørutdanning. Omtrent 900 studenter begynner å studere gjennom disse ordningene årlig. NITO er glad for at regjeringen vil videreføre ordningene og foreslår en fornuftig justering av forskriften i § 3-4 og §3-5 for å regulere disse. Dette vil gjøre forskriften mer brukervennlig.

NITO støtter endringene av 23/5-regelen, og ser ikke et behov for å øke aldersgrensen til 25 år. Det er viktig at denne gruppen får en god overgang til høyere utdanning, og det er positivt med forenkling av krav om utdanning på videregående nivå og dokumentasjon av arbeidserfaring.

6 Spesielle opptakskrav

NITOs innspill til departementet:

- NITO støtter departementets forslag i 6.2.3. Det er positivt med videreføring av spesielle opptakskrav i form av innholds krav.

- Det er rom for bedre koordinering og forenklinger av innholdskravene.
- Flere må velge R1- og R2-matematikk i videregående opplæring for å velge videre utdanning i teknologi- og realfag.
- NITO støtter departementets forslag om å opprettholde muligheten for nivåkrav etter søknad i 6.3.3.

Det er viktig å få mange og gode søkere til teknologi- og realfagsstudier. For å oppnå dette, er muligheten for innholdskrav avgjørende. Ingeniørutdanningen har en lang historikk med å kreve R2-matematikk og Fysikk 1 fra videregående opplæring. Det er en vedvarende mangel på ingeniører i arbeidslivet, blant annet viser NHOs kompetansebarometer at det mangler 7 450 ingeniører. For å utdanne flere ingeniører, er det behov for at flere velger R-matematikk. Hvor mange som velger R-matematikk henger sammen med utformingen av S-matematikk og andelen som velger denne.

NITO mener at S-matematikk og R-matematikk ikke kan sidestilles. Det er positivt at departementet ikke foreslår dette. Det er behov for ytterligere utredning av problemstillingen hvis departementet ønsker å gjøre dette på et senere tidspunkt. Det kan også være hensiktsmessig å utrede et sammenslått matematikkfag. S1 + S2 = R1 mener NITO imidlertid bør praktiseres videre.

NITO oppfatter innholdskravene som viktig for å sikre at man får søkere med tilstrekkelig realfagskompetanse fra videregående opplæring til å gjennomføre studiene. Dette støtter også opp om å få kandidater til arbeidslivet med høyt læringsutbytte med god gjennomstrømning. Innholdskravene reduserer ulikheter i inntakskvaliteten. Utenom dette er det positivt med bedre koordinerte innholdskrav enn i dag. Innholdskravene i realfag er viktige for rekruttering til realfag og opprettholdelse av fagene i videregående opplæring. Samtidig mener NITO det er rom for forenkling og bedre koordinering av innholdskravene, og støtter departementet i at UHR bør ha en rolle i dette.

7 Rangering av søkarar ved opptak

NITOs innspill til departementet:

- Realfagspoengene er viktig for å sikre rekruttering til realfagene i videregående opplæring og at nok elever møter innholdskravet i realfag når de søker høyere utdanning.
- Det er behov for å prioritere realfagspoeng til R1, R2 og Fys1 siden dette er innholdskravet for ingeniørutdanning.
- Dagens nivå med maksimalt fire realfagspoeng bør opprettholdes.
- Det er bra at regjeringen vil utrede tiltak for å styrke realfagsrekrutteringen.
- NITO støtter ikke innføringen av kjønnsnøytrale kvoter.
- NITO støtter departementets forslag om å øke kvoten for førstegangsvitnemål fra 50 prosent til 70 prosent av søkerne og utvidelsen av aldersgrensen fra 21 til 23 år.

Realfagspoeng

Det er positivt at regjeringen vil beholde realfagspoengene. Disse er viktige for å få elever til å velge realfag i videregående opplæring, opprettholde fagmiljøene i realfag og ha nok kvalifiserte søkere til realfagsstudier. Uten realfagskompetanse fra videregående opplæring blir veien til realfagsstudier lang.

NITO støtter ikke reduksjonen av antallet realfagspoeng. Endringen vil redusere kompensasjonen til elever i videregående opplæring for å ta mer arbeidskrevende fag med økt risiko for lav karakter. Det er

bred politisk enighet om behovet for økt rekruttering til realfagene, og å redusere realfagspoengene svekker tiltakene for dette formålet. NITO etterlyser en revidering av karaktersystemet i skolen som på en bedre måte enn i dag gir uttrykk for behovet for realfagskompetanse i befolkningen og timetallet i disse fagene.

Dersom antallet realfagspoeng skal reduseres, anser NITO det som ønskelig at hvilke fag som gir realfagspoeng og uttellingen til fagene går gjennom. Vi mener de fagene som ofte kreves for opptak til høyere utdanning bør prioriteres i denne sammenhengen. Vi vil fremheve betydningen av å få elever til å velge R-matematikk for å være kvalifisert for teknologi- og realfagsstudier senere, og spesielt ingeniørutdanning som krever R2-matematikk. Det er behov for at mange flere elever velger fag som gjør at de møter dette innholdskravet. NITO mener derfor at det er behov for å beholde 0,5 realfagspoeng for R1 og FYS1. Vi ser i mindre grad behov for realfagspoeng for S-matematikk. Dersom departementet vil bevare realfagspoeng for S-matematikk, bør disse gi vesentlig lavere uttelling enn R1- og R2-matematikk.

NITO foreslår følgende innenfor rammen på maksimalt to realfagspoeng:

Matematikk R1	0,50
Matematikk R2	0,50
Fysikk 1	0,50
Fysikk 2	0,50
Kjemi 1	0,25
Kjemi 2	0,25
Biologi 1	0,25
Biologi 2	0,25
Geofag 1	0,25
Geofag 2	0,25
Informasjonsteknologi 1	0,25
Informasjonsteknologi 2	0,25
Teknologi og forskningslære 1	0,25
Teknologi og forskningslære 2	0,25
Vg3 naturbruk	0,25

Kjønnsnøytrale kvoter

NITO støtter ikke en overgang fra kjønnspoeng til kjønnskvote i ingeniør- og teknologistudier. Hovedutfordringen med kjønns mangfold i ingeniør- og teknologiutdanningene er at det er for få

kvinnelige søkere. Vi mener fokuset bør rettes mot kvalifisering i videregående opplæring og systematisk arbeid med å stimulere interessen for realfag fra barneskolen av. Dette er viktig for å få en bedre representasjon av befolkningen i teknologiutviklingen og møte kompetansebehovet.

Regjeringen har begrenset bruken av kjønnspoeng til ingeniør- og teknologiutdanninger, blant annet ved å begrense dette virkemiddelet til studier med konkurranse om studieplassene. Som en konsekvens har antallet studier hvor kvinner får kjønnspoeng gått fra 112 i 2021 til 31 i 2023. Dette gjør at vi opplever bruken av kjønnspoeng nå som mer hensiktsmessig for våre utdanninger enn tidligere.

Ingeniør- og teknologiutdanningene er lite sammenlignbare med andre studier med dårlig kjønnsbalanse ved at dette er utdanninger:

- hvor kvinner er i mindretall
- som ofte har lave poenggrenser og søkertall
- studier som tilbys på mange studiesteder
- krever mye realfag fra videregående opplæring

Endringen til kjønnskvote framstår som lite tilpasset disse studiene på bakgrunn av denne kombinasjonen av faktorer. Det vil trolig oppleves som urettferdig og inngripende blant søkere hvis kjønnsbaserte grupper kvoterer inn til enkelte prestisjestudier i teknologi samtidig som de samme studiene er tilgjengelige med lave til moderate poenggrenser andre steder i Norge.

Kvote for førstegangsvitnemål

NITO støtter økningen av kvoten for førstegangsvitnemål til 70 prosent. Dette vil være viktig for å styrke overgangen fra videregående opplæring til høyere utdanning. Det er viktig at denne endringen evalueres på sikt for å se om kvoten på 70 prosent er optimal. Vi er også positive til økt aldersgrense for førstegangsvitnemålskvoten.

Med vennlig hilsen

Kjetil E. Lein

President

Sofie Strøm Olsen

Leder av NITO Studentene